

Cena prężeraty:
w ŁODZI:

Kwartalnie Mk. 14.40
Miesięczn. „ 4.80
Za roznošenje
70 fen. miesięcznie.

Z przes. pocztową:
Kwartalnie Mk. 19.50
Miesięczn. „ 6.50

Kalendarzyk:

Piąt. 9.V Grzegorza Ner.
Sob. 10.V Izydora Or.
Niedz. 11.V Mamerta.
Pon. 12.V N. M. P. Łaskawej.

Redakcja

w Łodzi

Al. Kościuszki 41.

TELEFON 28.

ROZWOJ

dziennik polityczny, społeczny i literacki.

Piątek, dnia 9 maja 1919 roku.

Można zamawiać „Rozwój“: w PABJANICACH u p. Groblińskiego, Nowy Rynek, Kiosk; w ZGIERZU u p. Lacha, Kiosk

CENA OGŁOSZEN: Przed tekstem lub w tekście 2 marki, za tekstem 65 fenigów, nekrologi 1 marka za wiersz petitowy. Drobne ogłoszenia 10 fen. wyraz. Najmniej 80 fen. Ogłoszenia zamiejscowe 10 procent drożej. Artykuły bez oznaczenia honorarium uważa Redakcja za bezpłatne.

Treść traktatu pokojowego.

WIEN, 8 maja. (PAT.) B. K. donosi z Paryża: Reuter ogłasza: Traktat pokojowy, który wczoraj został wręczony Niemcom, nie jest dokumentem definitywnym. Składa się on z 15 artykułów:

15 artykułów traktatu.

Art. 1. Zawiera układ o związku narodów; Art. 2. wykreśla granice Niemiec, począwszy od północno-wschodniego punktu obecnej granicy Belgii; Art. 3. składa się z 12 klauzul, zobowiązujących Niemcy do uznania zmian politycznych, które wprowadzą pokój w Europie, stwarza on dwa nowe państwa: czesko-słowackie i polskie, przewiduje kroki w celu ich uznania, rewiduje podstawy suwerenności Belgii, zmienia jej granice, tworzy nowy system rządów w Luxemburgu i w zagłębii Saary, oddaje Alzację i Lotaryngję Francji, czyni przygotowania do przyłączenia odpowiednich terytoriów Szlezewiku do Danii i żąda uznania niezawisłości Austrii; Art. 4. dotyczy politycznej rekonstrukcji terytoriów europejskich, zawiera ogólne rezygnacje Niemiec z zagranicznych kolonii i praw zagranicznych, dalej uznaje angielski protektorat nad Egiptem i anuluje układ w Algericas; Art. 5. zawiera wojskowe, morskie i aeronautyczne warunki, ogranicza rozmiary niemieckiej armii i floty, znosi powszechną służbę wojskową w Niemczech, jako pierwszy krok do ogólnego rozbrowienia; Art. 6. nakłada na wszystkie państwa, podpisane na traktacie, zobowiązanie utrzymania wszystkich grobów żołnierzy, poległych na wojnie, reguluje sprawę powrotu jeńców wojennych; Art. 7. dotyczy odpowiedzialności i kary i przewiduje postępowanie sądowe przeciw byłemu cesarzowi Wilhelmowi; Art. 8. dotyczy wynagrodzenia szkód i naprawienia co musi nastąpić ze strony Niemiec oraz zawiera specjalne zarządzenia co do dokumentów i trofeów zabranych przez Niemców; Art. 9. zawiera klauzule finansowe celem urzeczywistnienia zarządzeń poprzedniego ustępu; Art. 10. bardzo skomplikowany, przywraca moc obowiązującą umowom i koncesjom, wynikającym z ustaw niepolitycznych naprz. co do poczt i telegrafów, zdrowia i t. d., które to przepisy obowiązywały przed wojną. Ten ustęp zawiera specjalne postanowienia co do handlu opjum i podobnymi środkami; Art. 11. dotyczy żeglugi powietrznej; Art. 12. zawiera klauzule co do międzynarodowej kontroli portów, kanałów i kolei ze specjalnym postanowieniem co do kanału Kilońskiego. Art. 13. dotyczy umów co do pracy. Art. 14. zawiera gwarancję przeprowadzenia traktatu. Art. 15. składa się z szeregu klauzul gwarancyjnych i dotyczy ratyfikacji traktatu.

Granice Polski z Niemcami.

Art. 1) Niemcy uznają pełną niezawisłość niemieckiej Austrii. Granice państwa czesko-słowackiego wobec Niemiec pozostaną takie same jak Granice Czech z r. 1914. Niemcy odstępują Polsce większą część Górnego Śląska, Poznańskiego i prowincje zachodnio-

pruskie na lewym brzegu Wisły. Południowa i wschodnia granica Prus wschodnich od strony polskiej będzie ustalona na podstawie plebiscytu. Gdansk wraz ze swoją bezpośrednią okolicą będzie wolnym państwem.

Niemiecko-duńska granica będzie ustalona zgodnie z życzeniem ludności. Traktat z Brześcia Litewskiego zostaje anulowany. Niemcy rezygnują ze wszystkich swoich praw, tytułów prawnych i przywilejów co do swoich posiadłości poza Europą. Niemcy rezygnują na rzecz państw sojusznicznych i sprzymierzonych ze wszystkich swoich zamorskich posiadłości, podobnie w odniesieniu do Chin ze swoich przywilejów w Chinach.

Art. 2) dotyczy granic niemieckich. Granice te są ustalone w dwóch ustępach. Pierwszy traktuje o właściwych Niemcach, drugi o Prusach wschodnich. Linja graniczna między nowym państwem polskim a Prusami wschodnimi z jednej oraz linja graniczna między Prusami wschodnimi a Litwą z drugiej strony, są o tyle w szczegółach ustalone, że nie będą pozostawione komisjom granicznym celem uregulowania na miejscu.

Inne granice państwa

Granica Luksemburgu i Szwajcarii jest taka sama, jaka była w sierpniu 1914 r.

Granica Francji jest taką jaką była 13 lipca 1870 r. z zastrzeżeniem co do zagłębienia Saary.

Granica Austrii jest taka sama jaka była w dniu 3 sierpnia 1914 r. aż do punktu, w którym zaczyna się granica nowego państwa czesko-słowackiego.

Granica czesko-słowacka idzie wzdłuż starej granicy między Niemcami a Austrią aż do punktu, w którym zaczyna się nowe państwo polskie.

Granica między państwami a Danią oraz część granicy między Prusami wschodnimi a Polską pozostawiona jest rozstrzygnięciu plebiscytu.

Art. 3) postanawia, że Niemcy mają się zgodzić na zniesienie traktatu z roku 1839 na mocy którego Belgja uznana została za neutralną. Odnośnie do Luksemburga odwołują Niemcy wszystkie swoje traktaty i konwencje z wielkim księstwem luksemburskim zawarte i uznają, że Luksemburg, począwszy od 1 stycznia 1919 r. przestał być częścią niemieckiego związku cłowego.

Jaki będzie prawy brzeg Renu.

Odnośnie do lewego brzegu Renu zarządza traktat, że Niemcy na terytorjum przynajmniej 50 kilometrów od Renu nie będą miały prawa budowania żadnych fortyfikacji, na tym terytorjum nie wolno Niemcom ani stałe ani czasowo utrzymywać wojsk ani instytucji służących do ułatwienia mobilizacji. Jeżeli nastąpi naruszenie tego artykułu, wówczas Niemcy będą uważane

za kraj, który podniósł kroki nieprzyjacielskie przeciw sygnatarzom traktatu, za kraj, który zamierza naruszyć pokój światowy.

Jako rekompensatę za zniszczone kopalnie we Francji północnej i jako zapłatę na rachunek odszkodowania odstąpią Niemcy Francji pełne posiadanie zagłębienia Saary ze wszystkimi środkami i urządzeniami. Będą one oszacowane przez komisję i włączone do sumy odszkodowania. Po latach 15 nastąpi plebiscyt w celu wysłuchania życzeń ludności co do przynależności państwowej.

Plebiscyt na wschód od Wisły.

Odnośnie do plebiscytu dla południowej i północnej granicy Prus wschodnich, zarządza się że pierwsze głosowanie ma nastąpić w regencji Olsztyńskiej, między południową granicą Prus wschodnich a północną granicą rejencji olsztyńskiej na obszarze zakreślonym następującymi linjami granicznymi: Linją dotykającą wschodnich i zachodnich Prus aż do połączenia się linją graniczną od Oleska i połączenia się z obecną granicą państwa, drugi plebiscyt nastąpi w okręgu postolińskim (Stuhm) i różogórskim (Rosenberg), w częściach okręgu malborskiego i kwidzyńskiego, położonych na wschód od Wisły. W każdym z obu tych wypadków będą musiały wojska niemieckie i urzędnicy w przeciągu 14 dni po zawarciu pokoju opuścić kraj, który oddany będzie pod pieczę komisji 5-ciu członków zamianowanych przez 5 państw sojusznicznych.

Komisja ta będzie miała za zadanie przeprowadzić wolne, sprawiedliwe i tajne głosowanie, poczem zaproponuje ona 5 mocarstwom linję graniczną i ukończy swe prace, gdy nowa linja będzie ustalona i nowe władze wprowadzone. Prusy wschodnie będą miały wolny przystęp do Wisły i prawo używania Wisły. Północno-wschodni skrawek Prus wschodnich z okolicą Kłajpedy ma być odstąpiony państwu sprzymierzonym.

Granice Gdańska.

Niemcy zgadzają się przyjąć tę regulację potrzebną ze względu na narodowość mieszkańców.

Granice Gdańska będą przez komisję, która ma być zamianowana w przeciągu 6 miesięcy po zawarciu pokoju ustalona. Komisja ta składać się będzie z 3 przedstawicieli państw koalicyjnych i sprzymierzonych, z jednego przedstawiciela Polski i 1 przedstawiciela Niemiec.

Losy Wilhelma.

Wedle artykułu 7 od Holandji ma się żądać wydania byłego cesarza Wilhelma. Będzie utworzony osobny trybunał, do którego należyć będzie po 1 przedstawicielu każdego z 5 mocarstw. Trybunał kierować się będzie najwyższymi zasadami międzynarodowej polityki i będzie miał obowiązek orzec wszelką karę, którą uzna za odpowiednią.

Odszkodowania.

W artykule o odszkodowaniu wojennym powiędzianym jest: Państwa ententy i sprzymierzone czynią Niemcy odpowiedzialnymi za wszelkie straty, jakie powstały wskutek wojny. Ogólna suma odszkodowania przekroczyć może zdolność płacenia Niemiec. Niemcy biorą na siebie powetowanie wszystkich szkód, wyrządzonych osobom cywilnym, które to szkody ustalone są w 7 kategoriach. Ogólne odszkodowanie, do jakiego Niemcy będą zobowiązane, a które objęte jest tymi 7 kategoriami, będzie ustalone najpóźniej do maja 1921 roku. Oprócz tego mają Niemcy zwrócić aliantom zabraną gotówkę i niektóre przedmioty, które mogą być rozpoznane. Jako natychmiastowy krok w kierunku odbudowy, mają Niemcy zapłacić w przeciągu 2 lat 20 miliardów marek w złocie, w towarach, w okrętach i w innej formie. Komisja dla odszkodowań ma zbadać niemiecki system podatkowy.

Flota handlowa zapłaci za zatopione okręty.

Odnosnie do niemieckiej floty handlowej uznaje rząd niemiecki prawo aliantów do zwrócenia im (Ersatz) wszystkich okrętów tona za toną, klasa za klasą, podobnie jak i okrętów rybackich, które w czasie wojny zostały zniszczone lub uszkodzone, mianowicie wszystkich niemieckich okrętów handlowych o pojemności 1600 ton i wyżej, połowę okrętów od 1600 ton do 1000 ton, czwartą część wielkich okrętów rybackich i innych statków rybackich. Okręty te mają być wydane w przeciągu 2 miesięcy.

Gwarancja.

Ustęp 14 wylicza gwarancje, jakie przysługują aliantom co do wypełnienia warunków traktatu pokojowego. Niemieckie terytorja na zachód od Renu i przyczółki mostowe będą przez wojska sojusznice i sprzymierzone obsadzone przez lat 15. Jeśli Niemcy wypełnią warunki traktatu, wówczas opróżnione będą niektóre terytorja, m. i. przyczółek mostowy Kolonja po latach 5, wszystkie inne terytorja, m. i. przyczółek mostowy Koblenca będą opróżnione po latach 10, reszta zaś, m. i. przyczółek mostowy Mo-

guncja będzie opróżniona po latach 15. Jeżeli komisja odszkodowania ustali, że Niemcy w przeciągu lat 15 nie dopełnią zobowiązania, wówczas wspomniane terytorja będą ponownie obsadzone. Jeżeli do lat 15 Niemcy wypełnią warunek traktatu, wówczas armje okupacyjne będą natychmiast wycofane.

Przybycie delegatów do Wersalu.

Berlin, 8 maja (PAT). „Lokalanzeiger“ donosi z Wersalu: Zjazd delegatów pokojowych do pałacu Trianon w Wersalu rozpoczął się wczoraj o godz. 2 popoł. i trwał przez całą godzinę. Delegatów niemieckich wprowadził do sali pułkownik Henrys. Delegaci niemieccy wszedłszy do sali skłonili się obecnym tam delegatom ententy, którzy powstałi z miejsc i uroczystie odpowiedzieli na ukłon niemców. Wkrótce potem zabrał głos Clemenceau, który zaznaczył, że warunki pokojowe są twarde, są jednak wynikiem wojny, którą Niemcy w okrutny sposób światu narzucili. Hr. Brockdorf-Rantzau odpowiedział w języku niemieckim. Każde zdanie jego mowy tłumaczył natychmiast tłumacz na język francuski i angielski. Hr. Brockdorf-Rantzau oświadczył, że nie tylko Niemcy sami ponoszą winę w wybuchu wojny. Po obu stronach były okrucieństwa i nadużycia, a karta żadnego z narodów nie pozostała czysta. Mowę swoją zakończył hr. Brockdorf-Rantzau następującymi słowy: Przyjmujemy traktat z dobrą wolą do przestudjowania wszystkich warunków i w nadziei, że będziemy mogli go podpisać.

Akt wręczenia warunków pokojowych zakończył się o godz. 4 popoł., o której to godzinie delegaci niemieccy opuścili salę.

Padorowski na konferencji w Wersalu.

Paryż, 8 maja. (PAT). Wczoraj w Wersalu w wielkiej sali Trianon-Palast o godz. 3 popoł. nastąpiło wręczenie traktatu pokojowego pełnomocnikom niemieckim. Ceremonja była bardzo skromna i krótka. Przyjazd delegatów pokojo-

wych do pałacu Trianon „Le Temps“ opisuje w następujących słowach: O godz. 2 m. 15 rozległa się komenda „Prezentuj broń“. To pierwszy z delegatów pan Clemenceau zjechał przed podwoje Trianonu. Bezpośrednio po nim przybył Pichon, francuski minister spraw zagranicznych. W drzwiach pałacu pan William Martin wita kolejno wszystkich delegatów państw sprzymierzonych, którzy przybywają prawie bez przerwy w pojazdach: Vesnić, Serbja, pułkownik House, Stany Zjednoczone, Venizelos, Grecja, dalej marszałek Foch, który wyszedł z powozu przed bramą w parku i pieszo zmierza ku frontowi kompanji honorowej, ustawionej przed pałacem, a odbywszy krótki jej przegląd, wchodzi do wnętrza. Potem przybywają Balfour, Anglja, Matsui, Japonja, Tardieu i Phillip Berthelot, Francja i White, Stany Zjednoczone. O godz. 2 m. 50 zajeżdża prezydent Wilson, zanim Orlando i Sonino, następnie Crespi i Lloyd George. Za chwilę znów Huysmans — Belgja, Bratianu, Rumunja, Paderewski, Polska i td. prawie bez przerwy. Delegaci jeden po drugim wchodzi w bramę pałacu. O godzinie 2 m. 55 już wszyscy delegaci państw sprzymierzonych są w komplecie. Z przed pałacu cofa się kompanja honorowa, która przywitała przybywających, prezentując broń.

Teraz kolej na pełnomocników niemieckich. O godz. 3 m. 5 zajeżdża powóz z pułkownikiem Henrys, szefem francuskiej misji wojskowej. W drugim powozie za nim zajeżdża hr. Brockdorf-Rantzau w towarzystwie jednego z delegatów niemieckich. Niemiecki minister spraw zagranicznych jest ubrany w surdut wizytowy, na głowie twardy kapelusz, usta zaciśnięte. Podczas gdy wchodzi na schody, prowadzące do pałacu, zajeżdżają pojazdy z resztą pełnomocników niemieckich. Hrabiemu Brockdorf-Rantzau i delegatom niemieckim do westybulu pałacu towarzyszą panowie William Martin i pułkownik Henrys. Przed delegacją niemiecką wchodzi do sali odzwierny francuskiego ministerstwa spraw zagranicznych i anonsuje: Panowie pełnomocnicy niemieccy.

Mowa Clemenceau, na jaką zasłużyli Niemcy.

Lyon, 8 maja. (PAT.) Kiedy zgromadzili się w sali konferencyjnej w Wersalu pełnomocnicy państw sprzymierzonych i wprowadzono pełnomocników niemieckich, zabrał głos przez konferencję Clemenceau: Posiedzenie ogłaszam za otwarte. Añi czas, ani miejsce na zbyteczne słowa. Przed sobą macie uprawnionych przedstawicieli wielkich i małych państw sojusznicych i sprzymierzonych, które przez przeszło 4 lata prowadziły narzuconą im okrutną wojnę. Nadeszła godzina ciężka uregulowania rachunku. Wyście prosili nas o pokój. My jesteśmy skłonni dać wam pokój.

Akt, który Wam wręczy sekretarz generalny konferencji, wyjaśni Wam, jakie warunki ułożyliśmy. Dla umożliwienia Wam przestudjowania tekstu traktatu otrzymacie wszystkie niezbędne ułatwienia, nie mówiąc już o grzecznościach, które są przyjęte wśród narodów cywilizowanych.

By Wam dać poznać i drugie oblicze tego, co myślę, muszę tu dodać, iż ten drugi pokój wersalski, który ma stanowić przedmiot naszych narad zbyt drogo został okupiony przez reprezentowane tutaj narody, byśmy nie mieli dążyć jednomyślnie wszystkimi środkami do uzyskania niezależnego nam, uprawnionego zadośćuczynienia.

Chciałbym dalej zawiadomić panów pełnomocników o przyjętym sposobie prowadzenia dyskusji. Jeśli ktoś z panów ma do przedstawienia ze swej strony jakieś uwagi, oczywiście zostanie dopuszczony do głosu. Nie będzie to jednak dyskusja prowadzona w żywym słowie, lecz uwagi swoje ma przedstawić na piśmie. Pełnomocnicy niemieccy mają termin 15-dniowy dla przedstawienia na piśmie w języku francuskim i angielskim uwag, dotyczących całego traktatu pokojowego, a podzielonego według następujących kwestji: Liga narodów, granice geograficzne Niemiec, klauzulę w sprawach politycznych Europy odnośnie do Belgji, Luksemburga, zagłabia Saary, Alzacji i Lotaryngji, Austriji, Czechosłowacji, Polski, Prus Wschodnich, Danji i Helgolandu, klauzulę w sprawie Rosji i państwa rosyjskiego, uznania nowych państw europejskich, klauzulę polityczną co do spraw pozaeuropejskich, klauzulę ogólną w sprawie zręczenia się Kolonji, sprawa Siamu, Liberji, Marokka, Egiptu, Turcji, Bułgarji i Szantungu, klauzulę w sprawach wojskowych, morskich i aeronautycznych i kwestja jeńców wojennych, odpowiedzialności za wojnę i zabezpieczenia pokoju na przyszłość, naprawa szkód wojennych, klauzulę finansową, klauzulę ekonomiczną, sprawa

portów i dróg wodnych, żelaznych, żegluga powietrznej, organizacja pracy, gwarancje i okupacja terytorjalna, pozostanowienia końcowe, wykonanie postanowień układu rozejmowego, koniec wojny i stan pokojowy.

Przed upływem tego terminu pełnomocnicy niemieccy będą mieli możność nadesłania swoich odpowiedzi względnie stawiania pytań odnośnie do wymienionych spraw. Rada najwyższa po zbadaniu uwag przedstawionych w zakreślonym terminie udzieli delegacji niemieckiej pisemnej odpowiedzi i wyznaczy jej termin, w którym pełnomocnicy niemieccy mają udzielić ostatecznej odpowiedzi. Dodaje, iż rozumie się samo przez się, iż po przedłożeniu nam przez pełnomocników niemieckich pisemnie uwag, dajmy na to za 2 lub 3, 4 czy 5 dni, my ze swej strony nie omieszkamy odpowiedzieć nie w dłuższym terminie niż 5-dniowym. By niepotrzebnie nie tracić czasu dyskusja będzie się rozwijać w możliwie najszybszym tempie we wskazanej przezemnie formie.

Jeżeli ktoś ma w tej sprawie coś do powiedzenia, gdy zostanie przetłumaczona moja mowa, jestem do jego dyspozycji.

Głos hr. Brockdorf Rantzau.

Paryż, 8 maja. (PAT.) Hrabia Brockdorf-Rantzau: Proszę o głos.

Prezydent konferencji Clemenceau: Pan hrabia Brockdorf-Rantzau ma głos.

Brockdorf-Rantzau: „Jesteśmy do głębi przejęci doniosłym zadaniem, dla którego ześmy się tu zebrali, a które polega na jak najrychlejszym przywróceniu światu trwałego pokoju. Bynajmniej nie łudzimy się co do rozmiaru naszej klęski i co do stopnia naszej beznadziei. Wiemy, że siła armji niemieckiej jest złamana. Znamy nienawiść, z jaką się tu spotykamy i

przychodzimy wysłuchać wymagań, podyktowanych przez zwycięzców, którzy zarówno każą nam, jako zwyciężonym, ponosić koszty, jakoteż będą się starali ukarać nas, jako winnych.

Żąda się od nas, byśmy się sami uznali jako odpowiedzialni za wojnę. Podobne wyznanie w moich ustach byłoby kłóstwem. Daleki jestem od chęci zrzucenia z Niemiec wszelkiej odpowiedzialności za wybuch tej wojny światowej. Stanowisko dawnych rządów niemieckich z wyjątkiem zachowania się na konferencji pokojowej w Hadze jakoteż to wszystko, co one uczyniły i omieszkwały uczynić w ciągu 12 tragicznych dni

lipca, niewątpliwie przyczyniła się do katastrofy. Natomiast stanowczo sprzeciwiam się twierdzeniu, jakoby cały ciężar odpowiedzialności ponosiły Niemcy, gdyż naród niemiecki był przekonany, że prowadzi wojnę obronną. Nikt z nas nie stara się twierdzić, jakoby rozpętanie katastrofy datowało się jedynie od owej fatalnej chwili, kiedy następcą tronu austriackiego padł pod ciosami morderców.

W ciągu ostatniego półwieku imperjalizm wszystkich państw europejskich stale zatruwał położenie międzynarodowe. Polityka odwetu kierowana przeciw polityce ekspansji, tekcewa-

żenia prawa narodu stanowienia o swoim losie przyczyniły się do choroby Europy, która doszła do najwyższego natężenia w wojnie światowej. Mobilizacja Rosji odebrała politykom możliwość uleczenia tej choroby i rozstrzygnięcie oddała w ręce władz wojskowych. We wszystkich krajach nieprzyjacielskich wśród ludności głośno były sprawozdania o zbrodniach niemieckich rzekomo przez Niemców w czasie wojny popełnianych. Tak że i my jesteśmy gotowi przyznać się do niesprawiedliwości, których dopuściliśmy się. Nie przyszłoby tutaj, by spowodować zrzucenie odpowiedzialności z tych, którzy zarówno pod względem politycznym, jak i ekonomicznym, prowadzili wojnę, ani ażeby zaprzeczyć zbrodniom przeciwko prawom narodu.

Ponawiam oświadczenie złożone z początkiem wojny w sejmie Rzeszy niemieckiej. Uczyniono Belgii krzywdę i my chcemy ją naprawić. Lecz o ile o samo prowadzenie wojny chodzi, to nietylko jedni Niemcy dopuszczali się błędów. Każdy naród europejski zna fakty i osoby, których najlepsi patrioci wśród nas nie wspominają inaczej, jak tylko z przykrością. Nie chciałbym mnożyć rekrimiacji, gdyż jeśli od nas żąda się ekspiacji, nie można zapominać samego traktatu rozejmowego. Trzeba było aż 6 tygodni, ażebyśmy uzyskali rozejm, trzeba było aż 6 miesięcy, abyśmy się dowiedzieli o waszych warunkach pokojowych. Bezsprzecznie, że zbrodni popełnionych w czasie wojny nieda się rozgrzeszyć. Zostały one popełnione w czasie zapasów o zwycięstwo i w walce o obronę egzystencji narodowej w stanie natężenia, uczuć, które zamąciło całą świadomość narodu. Setki tysięcy niewalczących, które od 11-go listopada zginęły w następstwie blokady, zostało wymordowanych z zimną premedytacją, kiedy nasi przeciwnicy już uzyskali zwycięstwo i mieli je zapewnione. Miejsce to na pamięci, kiedy mówicie o odpowiedzialności i ekspiacji.

Jedynie bezstronna ankieta, komisja neutralna, przed którą mogły by składać wyznania wszystkie wybitne osobistości dramatu, dla której wszystkie archiwa stałyby otworem, byłaby w stanie oznaczyć stopień odpowiedzialności wszystkich uczestników wojny.

Na tej konferencji, na której jesteśmy odosobnieni, bez sprzymierzeńców wobec przeważnej liczby naszych przeciwników nie jesteśmy jednak bez obrony. Wy sami daliście nam sojusznika, prawo, które zostało nam zagwarantowane konwencją o zasadach pokoju. Państwa ententy i ich sprzymierzeńcy w okresie od 5-go października do 5-go listopada 1918 rzekły się pokoju, opartego na gwałcie i na sztandarze wypisały pokój, oparty na sprawiedliwości. W dniu 3 października 1918 rząd niemiecki jako podstawę rokowań pokojowych zaproponował zasady prezydenta Stanów Zjednoczonych Ameryki. W dniu 5 listopada sekretarz Stanów Lausling zawiadomił rząd niemiecki, że państwa ententy i ich sprzymierzeńcy zgodzili się przyjąć te podstawy z dwoma zastrzeżeniami. Zasady prezydenta Wilsona stały się więc obowiązujące dla obu stron wojujących, tak dla nas jakoteż dla Was i Waszych sprzymierzeńców. Zasady te żądają od nas ciężkich ofiar zarówno pod względem narodowym jak i ekonomicznym, lecz podstawowe prawa święte dla wszystkich narodów są przez ten traktat zastrzeżone. Dla tego traktatu istnieje świadomość świata, której żaden naród nie może bezkarnie naruszyć. 2)

Znajdziecie nas gotowych do zbadania na tej podstawie preliniaryjów pokojowych, które nam przedkładacie, zbadania ze stanowczą chęcią do odbudowania wraz z Wami tego, co zostało zburzonym, do naprawienia popełnionego zła, a w pierwszym rzędzie krzywd wobec Belgii i do wskazania ludzkości nowych celów postępu politycznego i społecznego.

Ze względu na wielorakość problemów, jakie nasuwa cel, do którego wspólnie dążymy, należałoby jaknajspieszniej przystąpić do omówienia w komisjach złożonych ze znawców tych wszystkich zasadniczych kwestji na podstawie przedłożonego przez Was projektu. Poza ten jeden z głównych zadań naszych będzie za pośrednictwem międzynarodowej organizacji opieki nad życiem, zdrowiem i wolnością klas pracu-

jących, odbudować siły ludzkie zniszczone wśród narodów, które brały udział w wojnie. Za najbliższy cel uważamy odbudowę obszarów w Belgii i północnej Francji, które były przez nas okupowane i zniszczone przez wojnę. Zobowiązaliśmy się do tego w sposób uroczysty i jesteśmy zdecydowani wykonać to zobowiązanie w sposób umówiony między nami. Do tego celu trzeba nam współpracy tych, którzy dotąd byli naszymi przeciwnikami. Nie możemy dokonać tego dzieła bez technicznego i finansowego współudziału zwycięzców. Wy także nie możecie go dokonać, jak tylko z nami. Zubożona Europa powinna życzyć sobie, aby ta odbudowa dokonała się z jaknajwiększym pośpiechem, a możliwie przy najniższych kosztach. Życzenie to nie może się spełnić jeno tylko wtedy, jeśli w sposób jasny i praktyczny przyjdzie do porozumienia co do metod, których należy użyć. Najgorszą ze wszystkich tych metod byłoby, gdy całą tę pracę chciano nadal przeprowadzać przy pomocy niemieckich jeńców wojennych. Bezsprzecznie byłoby to niekosztowne, lecz stałoby niezmiernie drogim dla świata, gdyby narodem niemieckim owładnęła nienawiść i rozpacz, kiedyby patrzył, jak jego synowie, bracia i ojcowie jako jeńcy po zawarciu pokoju pracują pod przymusem. 3) Bez natychmiastowego rozwiązania tej kwestji zbyt długo pozostającej w zawieszaniu niemożliwym by było dojście do stałego pokoju powszechnego. Ręczoności obu stron powinni zbadać w jaki sposób naród niemiecki może zadość uczynić obowiązkom finansowego naprawienia szkód, tak aby nie upadł pod tym ciężarem. Zmiażdżenie Niemców wyszłoby na szkodę tych, którzy mają prawo do wynagrodzenia szkody i wprowadziłoby niepo-

3) Niemcom wolno było zatrzymać z górą 400,000 polskiego robotnika co wyszedł do Niemiec i orać w niego, znęcając się nad nim.

mierne zamieszanie w życiu gospodarczym całej Europy. 4)

Tak zwycięzcy jak i zwyciężeni powinni poczynić zarządzenia zapobiegawcze przeciwko temu niebezpieczeństwu i jego niechybnym następstwom. Jeden jest tylko na to sposób uznać bez zastrzeżeń solidarność ekonomiczną i społeczną narodów, jakoteż wolną dla wszystkich dostępną ligę narodów.

Państwo! Wzniosła myśl wyjścia z tej strasznej katastrofy historii światowej przez utworzenie instytucji ligi narodów została sfornowana i obwlecze się w czyn. Stanie się to tylko wtedy w całej pełni, kiedy wstęp do związków narodów będzie wolnym dla wszystkich narodów dobrej woli. 5)

Wtedy tylko wszyscy, którzy padli w tej wojnie, nie zginęli nadaremnie. Naród niemiecki gotów 6) jest przyjąć ciężkie przeznaczenie, jeśli tylko nie zostaną naruszone podstawy pokoju, co do których już zapadła zgoda.

Pokój, któryby wobec całego świata nie mógł być w imię prawa usprawiedliwiony, ciągle budził-by przeciw sobie coraz to nowy opór. Nikt nie byłby w stanie podpisać go w dobrej woli, ponieważ był-by on nie wykonalny. Nikt nie mógł-by wziąć na siebie odpowiedzialności za jego podpisanie, które już mieści się w samym fakcie podpisania traktatu. Zbadamy dokument wręczony nam w dobrej wierze i w nadziei, że ostateczny rezultat naszego zejścia się tutaj będzie podpisanie przez nas wszystkich żądań traktatu.

Prezydent konferencji Clemenceau: Czy niema już żadnych innych uwag?

Hr. Brockdorf-Kantzau: Co do mnie już żadnych.

4) Naiwne wybiegi.

5) Schlebienie i chęć ujęcia Wilsona.

6) Musi przyjąć.

Traktat pokojowy z Niemcami.

Z traktatu pokojowego z Niemcami dajemy dwa punkty nas dotyczące. Reszta, dla braku dziś miejsca, pomieścimy w numerze jutrzejszym.

7) *Z Polską:* Granica biegnie od punktu na wschód od Niemodlina (Falkenberg), granicą pomiędzy górnym i średnim Śląskiem, zachodnią granicą Poznańskiego, biegiem rzeki Barycz (Bartsch), granicą pomiędzy obwodami Góra (Gührau) i Głogów, granicą pomiędzy Leszmem i Wachową (Fraustadt), na południowy zachód od Kopanicy (Köpnitz), na zachód od Zbuczynia (Bentschen), północna część jeziora Okop (?), granicą pomiędzy powiatami: skwierzyńskim (Schwerin) i Między-Chodem (Birnbäum), granicą pomiędzy Wieluniem (Wilehnen) i Czarnkowem, na zachód i północ od Piły, linią na 8 km. na zachód od linii kolejowej Piła-Chojnic (Chonitz), granicą pomiędzy Chojnicą i Sztochowem (Schlechau), granicą Prus zachodnich aż na odległość

8 km. na południowy wschód od Lemborga (Lauenburg), dalej na wschód od Wysokiego-Pola (Hohenfelde) i Chotczowa ku wybrzeżu Bałtyckiemu.

9) Granice Prus wschodnich biegną od wybrzeża morza Bałtyckiego na Probernau, ramieniem kanału Elbląga, wzdłuż biegu Nogatu, biegiem Wisły, południową granicą okręgu Kwidzińskiego i okręgu Sasz, granicą pomiędzy Prusami wschodnimi i Prusami zachodnimi, granicą pomiędzy Ostrowskiem a Niborskiem (Neidenburg), biegiem rzeki Dziądkówki (Soldau), rzeki Widy (Neide), dawną granicą rosyjską aż na wschód od Smolnik (Schmalringken), wzdłuż biegu Niemna ramieniem rzek Skirwet aż ku zatoce kurskiej. Granica zaczyna zatoką kurską w odległości 4 kilometrów na południowy zachód od Niddou.

Marszałek Foch cofnął wszystkie urlopy.

Zaostrzone pogotowie na granicy Niemiec.

Wiedeń, 8 maja. Sensację dnia stanowi tutaj okoliczność, iż cenzura wojskowa pozwoliła londyńskim „Timesom” na pomieszczenie wiadomości, iż marsz. Foch, jako generalissimus wojsk koalicyjnych, zarządził wstrzymanie i odwołanie wszelkich urlopów wojskowych na czas od 5—20 h. m.

To samo źródło podaje dalej, iż w myśl wydanych zarządzeń wojsk koalicyjnych w obszarze nadreńskim zostanie doraźnie powiększona

o 120 tys. żołnierzy, którzy z formacji tyłowych są obecnie przesuwani ku frontowi. Zarazem podano do wiadomości, iż rząd belgijski przeprowadził na swoim odcinku ściąganie wojsk i wzmocnień, przyczem artylerja belgijska obsadziła wszystkie mosty na Renie.

Wiadomości powyższe wskazują, że decyzje rady 3-ch w sprawie pokoju są nieodmienne, a w danym razie poparte będą siłą.

Wydłek kolejowy w Winiarach dnia 6 maja.

Przy wjeździe do st. Winiary został pociąg powracający z Przemysła do Poznania zaalarmowany świstem. Stojąc we drzwiach wagonu tuż za maszyną zauważyłem niebezpieczeństwo, a mianowicie: zderzenie naszego pociągu z pociągiem towarowym stojącym na st. w Winiarach. W krytycznej sytuacji utwierdziło mnie jeszcze to, że spostrzegłem wyskakującego z parowozu palacza Jaśkowiaka Stefana i maszynistę Deringa Ryszarda. Widząc to wyskoczył z pociągu i piszący te słowa, a za nim kierownik pociągu i kilku konduktorów, oraz paru żołnierzy, którzy się

prędzej zorientowali. Można przypuścić, że wina cała polega na prowadzącym parowóz, który zamiast zatrzymać parowóz, postanowił ratować się ucieczką.

Ze czas był aby powstrzymać pociąg świadczy to, że wyskakujący za palaczem i prowadzącym parowóz, mieli jeszcze osiemdziesiąt do sto kroków do miejsca zderzenia. W wypadku tem zostało pokaleczonych lekko 4 żołnierzy, piąty zaś ma zwichniętą rękę.

Rozbiciu uległo kilka wagonów.

1) Co Niemcy zrobili z Rosją i traktatem wrzesniu litewskim, który miał być bez odszkodowań i bez zaborów? (Przyp. Red.)

2) Mimo to Polskę okraść dawniej było można i zniszczyć ją przed 125 laty.

Komunikat sztabu generalnego.

Warszawa, 8 maja. (PAT.) Komunikat sztabu generalnego wojsk polskich z dnia 8-go b. m.

Front galicyjski: Na froncie galicyjskim i wołyńskim nieprzyjaciół zdołał umocnić się na swoich pozycjach. Ściągnawszy znaczniejsze rezerwy z rozmaitych odcinków frontu, silnie zaatakował nasze linie. Na północnym odcinku Lwowa w ciągu nocy silne oddziały ukraińskie zaatakowały Grzędę, oraz pozycje nasze na zachód od tej miejscowości, zmuszając po zaciętej walce naszą załogę do cofnięcia się. Po świetnie przeprowadzonym kontrataku przy współudziale artylerji lwowskiej, nadeszły nasze rezerwy i odzyskały z powrotem utracone pozycje. Na południe od Lwowa nieprzyjaciół zaatakował również nasze pozycje pod Pasiekami Zabrzyckimi

i usadowił się w południowej ich części. Natychmiastowy kontratak wyparł ich do pozycji wypadowych.

Pod Chyrowem ataki ukraińskie na nasze placówki zostały również odparte.

Front wołyński: W rejonie Uchrynowa i Waroża skoncentrowawszy bardzo znaczne siły, nieprzyjaciół zaatakował nasze linie obronne na północ od wsi Zaborze, Oszczew i Dołhobyczów. Nasze bohaterskie oddziały odparły trzykrotnie zacięte ataki nieprzyjacielskie, lecz pod naporem parokrotnie przeważających sił zmuszone były do opuszczenia Zabrze i Oszczewa. Zacięte walki w toku.

Front litewsko-białoruski: Bez zmiany.

Wz. szefa sztabu gen.
podpisano *Haller*, pułkownik.

Żywioty obce we Francji.

Paryż, 7 maja. (PAT.) We francuskiej izbie posłów minister spraw wewnętrznych Pams, odpowiadając na interpelację socjalistyczną w sprawie wydarzeń pierwszego maja, podał przyczyny, dla których podjęte przez rząd zarządzenia okazały się nieodzownymi. Starcia na ulicach zostały wywołane przez żywioty zagraniczne, które wcisnęły się pomiędzy manifestantów. Izba przyjęła wyjaśnienie ministra do wiadomości i 355 głosami przeciw głosom socjalistów uchwaliła wotum zaufania dla rządu.

Pokój ma być za miesiąc.

Paryż, 7 maja. (PAT.) Jak donosi „Le petit Parisien” traktat pokojowy zostanie podpisany najdalej za miesiąc.

FRANCISZEK GLUGLA

ŁÓDŹ, POŁUDNIOWA 28. :-:

Reprezentacja i skład biszkoptów i cukierków

F. Anczewskiego w Warszawie.

Elektryczna fabryka palenia kawy i surogatów

Skład towarów kolonialnych.

Ogłoszenie.

Dla warsztatów Intendentury Gen. Okr. Łódzkiego potrzebne są: Maszyny krawieckie do szycia, maszyny do dziergania dziurek, żelazka krawieckie, piece do zagrzewania żelazek, maszyny szewskie do szycia skóry, komplety narzędzi szewskich i ślusarskich, wag stołowych i dziesiętnych.

Pragnący zaoferować powyższe, zechcą się zgłosić w godzinach popołudniowych w Intendenturze G. O. Łódzkiego (Cegielniana L. 18).

Łódź, dnia 5 maja 1919 r.

707 2

A. O. TESCHICH i S-ka

Łódź, ul. Kilińskiego № 62 (Widzewska)

POLECAJĄ:

Tekturę asfaltową „Bitum” do krycia dachów, Masę sklepną, Smołę.

Cegłę szamotową, ogniotrwałą, Mączkę szamotową ogniotrwałą, Cegłę bazaltową (klinkery), Cement portlandzki.

605 0

Pracownia Gorsetów

„MARTA”

Łódź, Piotrkowska 130 (w podwórzu)

Poleca największe fasony gorsetów, zastosowane do wymagań mody. Wielki wybór gorsetów gotowych po znizonych cenach. Biustonosze, paski brzuszne, prostotrzymacze etc. Przyjmuje reparacje, przeróbki i pranie gorsetów.

765 : 3

Dnia 11-go b. m. o godz. 2 i pół po poł. w lokalu Rady Zw. i Stow. odbędzie się

Nadzwyczajne zebranie

Zw. Zaw.

Malarzy i Lakierników

w sprawie unormowania płacy. 801 1

Kupuję srebrne

RUBLE

Wiadomość w administracji „Rozwoju”. 675 0

Drobne ogłoszenia:

A.A.A. Obrączki złote od 40 marek para, pierścionki, kolczyki duży wybór, gwarancja za złoto 56 próby, zegary scienne, zegarki, najtaniej bo w mieszkaniu prywatnym. Jan Placek, Brzezińska 10. 2171-8

A.A.A. Potrzebni: rządcy rolni samotni, pisarze procentowi, gospodynie wiejskie, freblanki tylko z praktyką i świadectwami. Pierwszorzędne biuro pośrednictwa pracy F. Sekowskiej, Przejazd 14. 2153-1

A. Nauczycielki, freblanki, wychowawczynie, bony, pielęgniarki, biuralistki (ów), kasjerki, ekspedjentki, rządców - agronomów, pisarzy, gospodynie poleca Pierwszorzędne Biuro pedagogiczno-rekomendacyjne Ludwińskiej, Piotrkowska 109. 2015-6

A kuszerka Marja Kubicka przyjmuje. Ul. Piotrkowska № 199. m. 14. 2080-5

A) Meble wyprzedam zaraz tanio łóżka, materace, szafy, stół, krzesła, otomane, bielizniarkę, lustra, biarko, łóżeczko, etażerkę, słupki, wieszak, szafka nocne, komodę. Piotrkowska 225-5 I piętro, front. 1982-1

A. Sprzedam meble z kilku pokoj. kol. Karola 8-14 lewa oficyna, I piętro. 2099-3

A. Dębowe łóżka, krzesła, szafę, otomanę sprzedam. Sienkiewicza 59 m. 4, oficyna pierwsze wejście, I piętro. 2132-1

A. Meble różne sprzedam. Sienkiewicza 59 m. 4, oficyna, pierwsze wejście, I piętro.

C zcionki stare, zużyte kupuje Administracja „Rozwoju”. 939-0

D o sprzedania: butel z płytą marmurową, kredens sklepowy, pare stolików z płytami marmurowymi, lodownia i t. p. rzeźby. Wiadomość: ul. Przejazd № 46 m. 41. 2206-1

D wie duże sale oraz 3 pokoje przyległe, z gazem, odpowiednie dla stowarzyszenia, związku lub fabryczkę. Sosnowa 9. 1975-1

F elczer K. Konieczny, zamieszkały przy ulicy Wólcząńskiej 153, powrócił i wykonywa nadal czynności felczerskie. 2165-2

H iromantka studjowała w Paryżu. Odgaduje: procesy, kradzieże, obroty handlowe, zdolności, choroby i miłość. Juliusza 13-46, prawa oficyna, II piętro. 1685 : 3

J est do sprzedania gospodarstwo 5 mórg ziemi z budynkami, przy lesie Pabjanickim. Wiadomość w Łodzi, ul. Przejazd № 68 m. 4. 2104-1

L osy do 4 klasy są do nabycia w Administracji Rozwoju

L odownia duża do sprzedania zaraz. Ul. Sienkiewicza 31 m. 1. 2154-2

M eble z kilku pokoi, kasę ogniotrwałą sprzedam. Piotrkowska 189-9. 2160-2

M agiel w dobrym stanie sprzedam. Konstanyńska 49, Jarczyński. 2199-3

N owo-otworzona polska pracownia ubiorów męskich i damskich okryć, przyjmuje się wszelką robotę w zakresie krawiectwa wchodzącą. Obstalunki wykonywa w ściśle oznaczonym terminie. Ceny przystępne. Zielona 10, A. Granens, I piętro, front. 2194-3

P oszukuje zajęcia się domem inteligentnego mężczyzny, ewentualnie wdowca, energiczna, zdolna, sympatyczna osoba. Chętnie na wieś. Oferty pod „K.M.” w Rozwoju. 2172-2

P otrzebny zdolny krawiec zaraz do hemicznej pralni i farbiarni sztucznej. L. Frydrych, Konstanyńska 40. 2185-1

P okój kawalerski z oświetleniem i osobnym wejściem do wynajęcia zaraz. Wiadomość w Rozwoju. 2157-1

P rzyjmę dzieci do kompletu freblowskiego i początków nauki. Radwańska 55 m. 11. 2093-1

P oleca się sklepom i kooperatywom pierwsza chrześcijańska pracownia torebek papierowych, sprzedaż papieru do pakowania i sznurków. Władysław Galczak, Al. Kościuszki № 22, lewa oficyna. 1902-7

P lace sprzedam (tylko chrześcijanom) pod lasem w Przegoniu. Wiadomość na miejscu u Otockiego. 2107-1

P otrzebny uczeń do fryzjera Radwańska № 37. 1952- cp. 1

R owery reperuje i odnawiam a także przyjmuje niklowanie wszelkich przedmiotów. Sienkiewicza 30, Miłkuła. 2203-2

R ower mało używany sprzedam. Rzgowska № 2 m. 16. 2202-2

R estaurację sprzedam. Oferty w Rozwoju pod „Sprzedaż”. 2155-1

S klep do wynajęcia. Wiadomość w Rozwoju. 2156-1

S klep spożywczy sprzedaję, nie będąc w możności go samej prowadzić. Wiadomość w sklepie, Konstanyńska 75. 2198-2

S klep spożywczy sprzedam zaraz. Wiadomość: Długa 11, w sklepie. 2187-2

W Pabjanicach, w śródmieściu, przy ulicy Nowopolnej № 14 i 16 są do sprzedania dwa domy dwupiętrowe wraz z 2 morgami ogrodu. Cena przystępna. Wiadomość na miejscu. 2177-2

W ynajmę dwie lub jedną parę koni do różnych przewozów. robót. Oferty w Rozwoju pod „l. S.” 16. 2139-pl.

Z araz do wynajęcia pokój z elektrycznym oświetleniem dla pojedynczej osoby. Główna 18 m. 26. 2189-2

15 tysięcy marek po Towarzystwie ulokuję na I numer hypoteki. Oferty w Rozwoju pod „Hypoteka”. 2186-2

Zagubione dokumenty.

W achnicki Bolesław zgubił legitymację węglową i paszport, wyd. w Łodzi. 5054 1

Z aginęły 2 paszporty niemieckie wydane w Łodzi na imię Tomasz i Bronisławy Augustyniaków oraz legitymacja chlebowa na 4 osoby. 2098-1

Z aginęły paszporty: niemiecki wydany w Prusach, rosyjski wyd. w gm. Włochy i legitymacja chlebowa na 4 osoby na imię Jana Garbusia. 2180-2

Z aginał paszport rodzinny wydany w Łodzi na imię Janiny Rudzińskiej. 2179-2